

Advies inzake de toepassing van ECDL en VIA in het volwassenenonderwijs

1 Situering en vaststellingen inzake ECDL en VIA

a) Het ECDL, ook Europees digitaal rijbewijs genoemd, is een internationaal aanvaard certificaat. Het wordt uitgereikt aan degenen die via proeven aantonen dat ze de ICT-basisvaardigheden verworven hebben. De kandidaat moet daarvoor slagen voor elk van de volgende 7 modules.

1. basisbegrippen van informatietechnologie;
2. het gebruik van de computer en het beheer van bestanden;
3. tekstverwerking;
4. spreadsheets;
5. databases;
6. presentaties;
7. informatie en communicatie.

Er wordt gewerkt met modulekaarten. Telkens als een kandidaat slaagt voor een module wordt dat op die modulekaart vermeld.

Het ECDL is een privé-initiatief. De kandidaat moet betalen om deel te nemen en moet ook het certificaat zelf betalen. Alleen erkende testcentra mogen ECDL-testen afnemen. In Vlaanderen reiken de Katholieke Hogeschool der Kempen en de firma Smash de licenties voor de testcentra uit.

De Vlaamse regering heeft beslist om elke scholengemeenschap secundair onderwijs in Vlaanderen de kans te geven om gratis erkend te worden als testcentrum voor het Europees Computer Rijbewijs (ECDL). De instellingen voor hoger en volwassenenonderwijs verwerven een licentie tegen een gereduceerd tarief. Daartoe werd een contract afgesloten dat loopt tot 31 december 2004.

b) De raad secundair onderwijs heeft op 4 februari 2003 een advies geformuleerd inzake het Vlaams ICT-attest. Dit Vlaams ICT-attest wil een kosteloos alternatief zijn voor ECDL. Belangrijk is ook dat het attest en de voorwaarden voor uitreiking tot de bevoegdheid van onderwijs blijven behoren, en bijgevolg niet in handen komen van commerciële initiatieven.

De Raad Secundair Onderwijs beveelt aan dat de minister dit attest opneemt in de lijst van officiële studiebewijzen die door het Vlaamse secundair onderwijs uitgereikt worden. Dit is van belang met het oog op een zo groot mogelijk civiel effect van het Vlaams ICT-attest. De Raad Secundair Onderwijs heeft reeds een model voor dit attest ontwikkeld.

Het Vlaams ICT-attest kan civiel effect verwerven in de openbare sector. De Raad Secundair Onderwijs meent dat de minister van Onderwijs de Vlaamse en federale overheden moet

overtuigen om, naast het ECDL, ook het Vlaams ICT-attest te beschouwen als een voldoende bewijs van verworven ICT-vaardigheden, en dus een voldoende basis voor aanwerving of bevordering.

Het Vlaams ICT-attest kan ook een groot moreel gezag verwerven wanneer alle onderwijsverstrekkers er consequent achter staan.

c) In Vlaanderen zijn op dit moment reeds een 65 tal testcentra erkend. Daarvan zijn er 10 gehecht aan een hogeschool of universiteit, 13 aan een secundaire school, 8 aan een centrum voor volwassenenonderwijs en 2 aan een centrum voor deeltijds onderwijs. Ondanks herhaalde vraag is er momenteel nog geen antwoord op het aantal verkochte modulekaarten en het aantal behaalde certificaten in Vlaanderen, en meer specifiek in de onderwijsinstellingen.

De federale overheid heeft ondertussen afgezien van zijn initiële plan om de ICT-kennis van de ambtenaren te testen op basis van de ECDL-normen.

2 Principiële standpunten van de raad volwassenenonderwijs

De raad volwassenenonderwijs vindt de Europese onderlinge afstemming van einddoelen zinvol. De raad volwassenenonderwijs vindt echter dat deze niet gestuurd mogen worden door commerciële initiatieven. De raad noemt ECDL in dit opzicht een gevaarlijk precedent.

Vervolgens vindt de raad het onaanvaardbaar dat de organisatie rond ECDL de certificaten afgeleverd door onderwijs niet erkent. Het volwassenenonderwijs stelt vast dat dit geen éénmalige gebeurtenis is. Ook bij de arbeidssectoren is er een tendens om de diploma's die door onderwijs worden uitgereikt, niet langer als een vanzelfsprekende toegang tot het beroep te beschouwen. In een aantal gevallen legt de sector het verwerven van een bijkomend attest op als voorwaarde tot toelating tot het beroep, in andere gevallen veranderen sollicitatiegesprekken, ook voor beginnende beroepsbeoefenaars, in examens. Het volwassenenonderwijs meent dat onderwijs zich sterker zou moeten opstellen in deze toch wel erg belangrijke aangelegenheid, zeker wanneer men dit beschouwt in het licht van de besprekingen rond de erkenning van elders verworven competenties.

De Raad Volwassenenonderwijs stelt vast dat ook de eigen Vlaamse en federale overheden nu deze weg opgaan. De federale overheid erkent niet de certificaten afgeleverd door onderwijs, en stelt een eigen (afgeleide van ECDL) voorop. Ook de Vlaamse overheden hebben bij hun onderhandelingen om gunstige tarieven te bekomen voor afname van ECDL door onderwijsinstellingen, niet de onmiddellijk erkenning van de certificaten die onderwijs aflevert, bepleit.

Daarom dringt de Raad Volwassenenonderwijs er zeer sterk op aan dat de overheid, wanneer zij het contract met ECDL herbekijkt, op zijn minst een erkenning van de (deel)certificaten vanuit onderwijs zou bedingen.

Bij het uitwerken van een advies inzake de vertaling van ECDL naar het volwassenenonderwijs hebben volgende principes aan de basis gelegen :

- Het volwassenenonderwijs stelt zich tot doel cursisten individueel en/of in groep competenties te laten verwerven waarmee ze zowel professionele als maatschappelijke taken kunnen vervullen en erkende studiebewijzen kunnen behalen. (cfr. een nieuwe missie voor het onderwijs voor sociale promotie).
- Het volwassenenonderwijs wil zelf verantwoordelijkheid kunnen dragen voor de inhoud van zijn opleidingen. De inhoud van opleidingen (modules) volledig en

eenzijdig afstemmen op de vereisten voor ECDL, zou leiden tot een inhoudelijke verschraving van de opleidingen (modules). In het (volwassenen)onderwijs worden immers niet alleen kennis en vaardigheden bijgebracht, maar ook attitudes (bvb. probleemoplossend denken, het vermogen kennis te transfereren naar andere domeinen enz.). De doelstellingen in de modules aangeboden door het volwassenenonderwijs gaan ook verder dan de vereisten voor ECDL.

- Het volwassenenonderwijs wil ook zelf verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit en de organisatie van zijn examens. Het volwassenenonderwijs wil zeker en vast geen positie innemen waarbij hij voor de inhoud en de kwaliteit van de examens volledig afhankelijk wordt van een commerciële organisatie. Het waardevol geheel van kennis, vaardigheden en attitudes die in de modules van het volwassenenonderwijs worden nagestreefd, worden als dusdanig in de ECDL-testen niét gehonoreerd. Daarom kan en wil het volwassenenonderwijs zijn eigen examens niet vervangen door de ECDL-testen.
- Transparantie en uniformiteit in het geheel van studiebewijzen is erg belangrijk. In dit opzicht wil de raad zelf actief meewerken aan het op de markt brengen van een éénduidig computervaardigheidstest en –attest dat onderworpen is aan de kwaliteitsstandaarden en –zorg van het onderwijs en geen commercieel (lucratief) oogmerk heeft. De Raad Volwassenenonderwijs sluit zich daarom aan bij het initiatief van de Raad Secundair Onderwijs om het Vlaams ICT-Attest (VIA) uit te reiken, als volwaardig en kosteloos alternatief voor ECDL.
- Cursisten die de nodige vooropleiding in het volwassenenonderwijs doorlopen hebben, moeten in de mogelijkheid zijn om zonder bijkomend leertraject ECDL te behalen.

3 Vertaling van de principiële stellingname naar een concreet voorstel ivm de toepassing van ECDL en VIA in het volwassenenonderwijs

1. Er wordt in het studiegebied 'handel' een traject uitgestippeld dat voorbereidt op het behalen van ECDL en het VIA-attest doet verwerven. Dat traject wordt samengesteld met bestaande modules uit bestaande trajecten.

- Initiatie in de informatica;
- Tekstverwerking 1;
- Rekenblad 1;
- Gegevensbeheer 1;
- Presentatie 1;
- Internet
- Besturingssystemen 1.

De eerste zes modules worden overgenomen van het traject 'informatica-toepassingssoftware TSO 3', de laatste module komt uit het traject 'informatica-computer- en besturingssystemen en netwerken TSO3'.

Dit traject wordt verder het 'VIA-traject' genoemd.

2. Uit de inhoudelijke vergelijking van bovenvermelde OSP-modules, de doelen van VIA en deze van ECDL blijkt dat de reikwijdte en het niveau van de modules uit het volwassenenonderwijs doorgaans hoger ligt dan deze van VIA en ECDL. Daarom kan het volwassenenonderwijs automatisch VIA uitreiken aan een cursist die de zeven deelcertificaten van het 'VIA-traject' heeft behaald. Elke cursist die een module in het traject VIA heeft afgewerkt, krijgt een deelcertificaat voor die module.

De zeven deelcertificaten van het VIA-traject geven automatisch recht op het Vlaams ICT-attest (VIA).

3. Opdat alle centra voor volwassenenonderwijs goed op de hoogte zouden zijn van de doelstellingenlijst van VIA wordt hen deze lijst overgemaakt. Deze doelstellingenlijst beschrijft de beoogde competenties op een meer gedetailleerde manier dan het geval is in de leerplannen, en kan voor de betrokken instellingen en lesgevers een handig instrument vormen met een weliswaar louter indicatieve waarde
4. Op basis van het leertraject hebben cursisten ook de doelstellingen van ECDL bereikt. Cursisten die dat wensen, zouden ook in staat moeten zijn om te slagen in de ECDL-testen. Centra voor volwassenenonderwijs kunnen dus als testcentrum functioneren, én voor de eigen cursisten én voor buitenstaanders. Zonder tussenkomst van de overheid echter zullen de cursisten hiervoor aan dezelfde (financiële en examinerische) voorwaarden onderhevig zijn als buitenstaanders. De centra voor volwassenenonderwijs blijven dus ook ECDL uitreiken. Het volwassenenonderwijs wil in de toekomst de mogelijkheid hebben te certificeren zonder dat de kandidaat in het cvo voorafgaandelijk een leertraject (één of meerdere modules of leerjaren) heeft doorlopen. Zolang deze mogelijkheid niet in de regelgeving van het volwassenenonderwijs is voorzien, kunnen de cvo's niet anders dan hiervoor gebruik te maken van andere (commerciële) initiatieven, dus door als ECDL-testcentrum te fungeren. Zolang dus de centra niet kunnen examineren zonder dat er opleiding genoten is in het centrum, blijft het noodzakelijk om ook als testcentrum voor ECDL te functioneren.
5. Cursisten die instromen in het volwassenenonderwijs met een onafgewerkte checklist van VIA vanuit het secundair onderwijs, brengen deze checklist mee naar het volwassenenonderwijs. Op basis hiervan bepaalt het centrum voor welke modules er reeds vrijstelling kan verleend worden. De cursist vervolgt zijn opleiding, ontvangt deelcertificaten voor die modules waarvoor hij geslaagd is. Op basis van de VIA-checklist en de verworven deelcertificaten voor het VIA-traject, wordt het VIA uitgereikt.
6. Cursisten die instromen in het volwassenenonderwijs met elders verworven competenties, kunnen vrijstellingen bekomen voor één of meerdere van de modules van het VIA-traject. Vrijstellingen en verworven deelcertificaten geven recht op VIA.

De problematiek van het verlenen van vrijstellingen voor een deel van het VIA-traject, met het oog op het uitreiken van VIA, raakt aan een ruimere probleemstelling in het volwassenenonderwijs. Er is nood aan een onderscheid tussen een toelatingsbeleid en een certificeringsbeleid.

In het kader van een toelatingsbeleid worden vrijstellingen verleend wanneer de directeur van het centrum voor volwassenenonderwijs van oordeel is dat de cursist in kwestie alle competenties van de betrokken module heeft verworven. De vrijstelling wordt gegeven in functie van het instappen in een leertraject.

In het kader van een certificeringsbeleid worden elders verworven competenties geattesteerd – los van de vraag of de persoon in kwestie al dan niet nog een leertraject zal volgen. Dit betekent dat het cvo moet kunnen attesteren dat de persoon de competenties van het betrokken (deel van het) leertraject heeft verworven.

De raad volwassenenonderwijs wijst erop dat VIA deze noodzaak aan attestering

van verworven competenties nogmaals onderlijnt. Zo'n attesteringsmogelijkheid veronderstelt ook de bijhorende financiering vanwege de overheid. Indien onderwijsregelgeving dienaangaande nog lang uitblijft, dreigen (dure) privé-initiatieven dit "gat in de markt" lucratief (verder) in te vullen! ECDL vormt samen met andere reeds een precedent.

7. Het VIA-attest geeft automatisch vrijstelling voor de module "Initiatie in de informatica". Ofschoon het VIA-attest ook heel wat doelstellingen omvat die in de modules "Tekstverwerking 1", "Gegevensbeheer 1", "Rekenblad 1", "Presentatie 1", "Internet" en "Besturingssystemen 1" voorkomen, kan het volwassenenonderwijs voor deze modules geen automatische vrijstellingen verlenen. De doelstellingen in de betrokken modules zijn immers heel wat ruimer dan deze die opgenomen zijn in het VIA-attest. Daarnaast blijft er uiteraard nog steeds de mogelijkheid om ook vrijstelling te verlenen voor de andere modules, op basis van de geldende regels. De raad neemt zich ook voor om de toekenning van vrijstellingen op basis van het VIA-attest op te volgen en te evalueren en dit in functie van een eventuele bijsturing.
8. Voor de cursisten in het tweedekansonderwijs is het erg belangrijk dat zij –via het tweedekansonderwijs- dezelfde attesten kunnen behalen als deze die in het voltijds secundair onderwijs kunnen behaald worden. Daarom moet ook in het tweedekansonderwijs het VIA uitgereikt kunnen worden. Dit veronderstelt een toetsing van de bestaande leerplannen aan de doelstellingen van VIA, en desgevallend een aanpassing van de bestaande leerplannen zodat alle doelstellingen van VIA in de leerplannen zijn geïntegreerd. Het tweedekansonderwijs vraagt de (koepels van) inrichtende machten hierbij een ondersteunende rol op te nemen.
9. Zoals de Raad Secundair Onderwijs beveelt ook de Raad Volwassenenonderwijs aan dat de minister VIA opneemt in de lijst van officiële studiebewijzen die door het volwassenenonderwijs uitgereikt kunnen worden. Dit is van belang met het oog op een zo groot mogelijk civiel effect van het Vlaams ICT-attest.
10. Net zoals de deelcertificaten en de certificaten uitgereikt door het volwassenenonderwijs moet ook het Vlaams ICT-attest civiel effect verwerven, zeker in de openbare sector. De minister van Onderwijs moet de Vlaamse en federale overheden overtuigen om, naast het ECDL, ook de eigen deelcertificaten en certificaten afgeleverd door het volwassenenonderwijs én het Vlaams ICT-attest te beschouwen als een voldoende bewijs van verworven ICT-vaardigheden, en dus een voldoende basis voor aanwerving of bevordering. Om civiel effect te verwerven in de andere sectoren is het belangrijk dat er naast de mogelijkheid om een officieel attest uit te reiken, ook een offensief wordt gelanceerd om het VIA voldoende naambekendheid te geven.

Het advies is in de Raad Volwassenenonderwijs op 29 april 2003 **unaniem** goedgekeurd in aanwezigheid van 22 stemgerechtigde leden.

M. De Ridder
secretaris

P. Weyn
voorzitter